

შ რ მ ა

სურათებიანი დამატება

უ მ ა ლ უ რ ი

(დასასრული *)

ორის საათის შემდეგ კაპიტანი სსაილილო ოთახში იჯდა და წიგნს კითხულობდა, მოსამსახურე კი სამზარეულოში სამოვარას სწმენდა.

— თომა! — მოესმა მას.

თომას მოსვლილი ხელები ჰქონდა.

— გეახლებათ, თქვენო მალ-ბაგ! — უბასუხა თომამ, სანაქაროდ დასტაცა ტოლჩას ხელი, ამოიღო წყალი და ხელეების ბანას მოჰყვა.

თომას რცხვენოდა იმავე პისუხის მიცემისა და ხელების სანაქაროდ შეწმენდა და გაქცევა დააპირა, მაგრამ ჯერ პირსახოციც არ აიღო, რომ კაპიტანი სამზარეულოს კარებში გაჩნდა.

— მიუზნები «გეახლებით»-ო და ადგილიდან კი არ იძვრა. მხედავ, მე შენზედ მალე მოვედი. დღეს რამდენი გელაპარაკე და ყველაფერი დაგივიწყდა კადეც. დაგიძხოო თუ არა, მაშინვე ჩემთან უნდა გაჩნდე. მეორე და მესამე დაძახებას კი არ უნდა უტლიდევ.

— უკაცრავად, თქვენო მალ-ბაგ! ხელებს ვიბანდი და იმიტომ...

— ნუ ლაპარაკობ! შე შენ მაგის შესახებაც გელაპარაკე... რა საქმეც უნდა გქონდეს, თუ მე გეძახი, უნდა ყველაფერი დააგლო და გამოიქცე. თუ ქუჭუკიანი ხელები გეძნება ენახავ და დასაბანად გავცდებოვარ. დიხსომე, კვლავ იღარ ენახო ეგენი! მგჯავრება ერთისა და იმავეს ათჯერ თქმა.

— მესმის, თქვენო მალ-ბაგ!..

ორი საათის შემდეგ თომამ დარცხილი ჩაის ჭურჭელი ლანგროს სსაილილო ოთახში შეიტანა, რომ შკაფში შეეღო-

— თომამ ჩქარა!...

კაპიტნის ყველა დღეიანდელი დარცხება და უფრო კი უკანსენელ შეგონების ახალ შთაბეჭდილებით, მოსამსახურე შეშინდა. აირია და იმის მგვიგარად, რომ ლანგარი სანაქაროდ სადმე დაგდა და ძახილზედ გაქცეულიყო, თავ-გზა აერია და გაჩერდა.

— ჩქარა მოდი-მითქი! ლამპიდან ბოლი ამოღის, მე კი ვეწეარ...

— ემ საათში. თქვენო მალ-ბაგ!... ჭურჭელი დავღო...

— ჩქარა მოდი! მესამედ გეძახი!... დაავდე ჭურჭელი...

თომამ ლანგარი იატაკზედ დაავღო...

როგორ მოუვიდა ეს, მერე თვითონაც ვერ მიხვდადარიყო, მაგრამ მალე კი მიხვდა, რომ ჭურჭელი არ უნდა გაეცდო ხელიდან, ისე ძლიერ არ უნდა შეშინებულყო და დაფიქრების შემდეგ, მიიწკ უნდა შეესრულებინა ბრძანება... ისე ჩქარა გამოიქცა, რომ, როდესაც ლანგარი დაავღო, კაპიტანთან კი არ გაიქცა, პირ-დაღებულად დაჰყურებდა ჭურჭლის ნამტვრევებს...

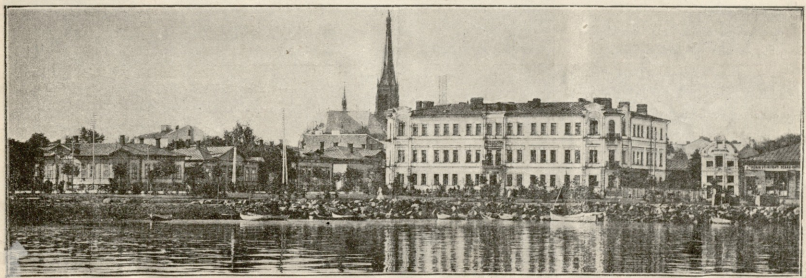
ჭურჭლის ჩახა-ჩუხი რომ მოესმა, კაპიტანი ლოგინიდან წამოვდა, ლამპა ჩასწია და სსაილილო ოთახში გავიდა.

— უკაცრავად, თქვენო მალ-ბაგ!... ისე, რომ მე... უკაცრავად... შექმნი...

კაპიტანმა ჯერ ნამტვრევებს დახედა, მერე — მოსამსახურეს.

— შენ, ჩემო ძმაო, როგორც გატყობ, ბატკაცი თუ ტივინო ხარ, უთხრა ბოკმა მოსამსახურეს. — აკრიფე...

«ძალზედ ტუტუტო!» გაიფიქრა კაპიტანმა დაბრუნებისას. — სიტუტუტე კი კარგი ღორსება არ არის... სჯობია, დაითხოვო, ვიდრე მთელი ჭურჭელი არ დაუშვრევიცა...»

ბეგონიშიური ფინლიანდა. — სასტუმრო «გელვეფერი» ვიბორკში, სადაც დათხოვნილ სათათბიროს დეპუტატებს კრება ჰქონდათ ენობილ მანიფესტის შესაღწევად.

გებინა. მაგრამ სწორედ ამ დროს მოესმა საწოლ ოთახიდან ბატონის ძახილი:

მაგრამ მეორე დღისას კაპიტანმა თომას დათხოვნა გადაიითქა.

სტოტას კიდევ მოვიციდი, გებ მართლა შევაშინე. იყოს

ავტონომიური ფინლიანდია.—ფინლიანდის წითელი გვარდია.

გავიდა ერთი კვირა. ცხოვრება ჯერ ჩვეულებრივს კალაპოტში არ ჩამდგარყო; სწავლა ჯერ არ დიდყოფო. ერთს დღოს ისე ძლიერ ასტყვიდა მუცელი კაპიტანს, რომ ექიმიც კი მოაკვანინა. ექიმმა ლხბარა, ქათმის წვეწის მეტი არაფერი გუქმებო.

მაგრამ იმ მიყრუბულს, პატარა დაბაში, სადაც არ იყო. მუღმივი ღუქნები და ემსთანვე გაზაფხულზედ ქათმის შონა ადვილი არ იყო ქათმის ძეზნაში თომამ თითქმის მთელი სოფელი შემოიარა და მახლობელს სოფელშიც გადავიდა, მაგრამ ვერსად იშოვნა; არავე მიჰყიდა.

— რთელი ზამთარი ამ დროსთვის ვასუქეთ ქათმები და ეხლა ამას მიჰყიდეთ! აი, შე სალდათო! ევრე სალდათადვე დაიზადე? სოფელში არ გიციობრია? — ცასკინოდნენ სოფლის დედაკაცები.

დაბრუნდა თომა და მოახსენა კაპიტანს, ქათამი ვერ ვიშოვნეო.

— როგორ თუ ვერ იშოვნე? — წამოიძახა კაპიტანმა. — შე გარნი, გარკვევით ვითხარი, უნდა იშოვო მეთქი. გაიგე რა სთქვა ექიმმა? სამი დღის განმავლობაში არაფერი არ უნდა ევაშო ქათმის ხორცის გარდა... გასწი, წადი ეხლავე და, საიდანაც გინდა, მოიყვანე. რა ღირს? ექვსი შური? ათი შური? მიეცი... მანეთი მიეცი, ოდონდ იშოვნე! ჩქარა. იყიდე, დამკალი და მოხარეშე.

— მესმის, თქვენი მღაბავ! — უპასუხა თომამ და წაიქადა.

ხელახლად მივიდა მახლობელ მებოლოს გლეხის დედაკაცთან.

— ანა მარკოვნა! მოიღებო მოწყალემა, მომიკიდეთ ქათამი! ბატონმა უბრძანა — უცთავათათარ დამენახო.

— შე კიდევ ვითხარი, არ მოგვიდო მეთქი ქათამს რას ვაღამევიდე? შობის წინა დღეს, როდესაც თითო კვერცხი თავის წინა ოქროდა ღირს, მიჰყიდე ამ ვეზბატონს ქათამი! შენ და შენი ბატონი, როგორც ვაცუობო ოსმალეთიდან ჩამოსულხართ. მთელი დღე რომ იარო ევრე კარი კარს, ამისთანა დროს არავე მოგვიდის ქათამს.

— ანა მარკოვნა! თქვენ ნაენობოთო მოჰყიდეო. ბატონს მუცელი სტყვიდა. ექვსაც უბრძანა არაფერი მიირთვა ქათმის წვეწის გარდაო.

— შეზბატონო! ჰო, დავუჯერე კიდევ შენს ექვას. შენი ბატონის მეტს მუცელი არავის სტყვიდა? სხვისაც სტყვიდათ, მაგრამ უეჭვიმოდ და უქათმიოდ კი მოარჩენილან.

— ისინი უბრალო ხალხნი არიან, ის კი ბატონია. — მუცლები ყველას ერთხარო აქვს, — უპასუხა დედაკაცმა.

— ანა მარკოვნა, სიყვით მიყავით! მამ რა ექვან! წამოიძახა სასოფარკვეთილმა თომამ.

— მომიტოვებო ქათმის და ყველა იმ კვერცხების ფასი, რომლებსაც მომავალ ზამთრამდე დასდებენ და მოგვიკიდო.

— შე რა ეცი რამდენ კვერცხს დასდებს? — საქმეც მავაშია, მეც არ ვცი.

— მანეთს მოგცემო, შევეჭვრა თომა. დარწმუნებული იყო, რომ ამ ფასით დედაკაცს გაიკვირებდა.

— რა ბეგს მადღებს! — გაიღიმა ანა მარკოვნამ. — ამისთანა დროს, უქმეების წინა დღეს ათს კვერცხს ამახალ ვყიდლით სადღურხელ.

— ეგ იშვითი შეითხევევა! მხედველობაში მიიღეთ, რომ ბატონს მუცელი სტყვიდა.

— მე ჩემი საქმე შენს ბატონს მიჩვენია.

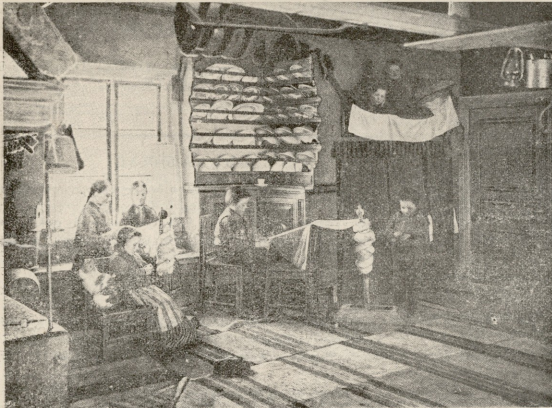
— ოჰ, რა ხალხია! — სთქვა თომამ, ჩაიქნა ხელი და მებოზებელს მოშორდა.

ასევე ამაოდ ჩაურა თხოვნა კიდევ ორსამს ადგლის

ავტონომიური ფინლიანდია.—ფინლიანდის რკინის გზის სადგური. ფინლიანდიაში წმირად სადგურები უღაბურ ტყეებშია, განაბრტყავით, ასეწომ სადგურის უფროსის მეტს თითქმის ვერავის ხელდას კაცი. მაგრამ არც მარცხვას არც ქუთლბას იც ადვილი არა აქვს. ეს სადგურები ფინლიანდიაში ცივილიზაციის და კულტურის გავრცელებს თვლიდა.

...როდესაც საბუნებრივად, მოახსენა კაპიტანს, რომ შონა მანეთადვეც კი არ შეიძინებო.

ავტონომიური ფინლიანდია. — გლეხის ოჯახი. ხელთა, მოწყობილი ოთხი სათავსო ავეჯით და კურპლით. ფარდავებ დავებელი ოთახი კარგ შობებეტილებას ახდენს.

— კარგი ერთგული მოსამსახურე ხარ, კარგი, თქმა აღარ უნდა! — შესთაობა კაპიტანმა. — ერთი უზრალო ბრძანებაჲ კი ვერ შემისრულე. შენს იმედზედ როგორ უნდა ვიყო, რამე საძნელო საქმე რომ შექონდეს? ბატონი ავად არის, ისე ავად არის, რომ თუ ქათმის წვეს ვაიღა რასმეს შესქამს, მაშინვე მოკვდება, ჰგზავნის მოსამსახურეს, იმას კი სიარული და ძებნა ეზარება...

— თქვენო მალ-ბავ! ღმერთმანი, მთელი სოფელი შემოვიარე... ორჯერ მოვიარე...

— სტუქი! გეზარება. არასოდეს არ დავიჯერებ, რომ ქათამი არავინ მოგყოდა! გეზარება, გეზარება მეუჭი! იყოს ბატონი ავად, მოკვდეს, შენ რა, განა? მოამბებრდა მე შენთან ლაპარაკი. გასწი ხელავე და, თუ ქათამი არ მოიყვანო, თვალთ არ დამწახვო! ეხლა თერთმეტი საათი. ერთს საათის შემდეგ ქათამიანად აქ იყავი. გესმის? გასწი!.. ეხლა კი აღარა ვთხოვ, გიბძანებს!

თომა ისევ წვიდა. ნახევარი საათის შემდეგ ქოჩორა ქათამით დაბრუნდა.

— რა? იშოვე? — იკითხა ვახარებულმა კაპიტანმა.

— დიალ, თქვენო მალ-ბავ, — უპასუხა ბრულად თომამ და თვალები ძირს დახარა.

— ხედე! ავი ვითხარ, გეზარება მეუჭი! მამასადამე, შენთან კაცი სიყვით ვერას ვახებდა... ეგ არ ვარბა... როგორ იყიდე?

თომა უფრო აირია. — არაფერი მიმიცია, თქვენო მალ-ბავ!..

— როგორ, თუ არაფერი მიგიცია? მაშ სიდიდს აუკაცანე? — ამის თქმა კი აღარ შეიძლება, — გაიღიქვა თომამ: — ამაზედ ბევრი მომხდებდა!

— დიალ... თქვენო მალ-ბავ, — ვახარდა თომას. — მარტეს...
— გაჩუქეს?
— დიალ...
— ვინ ვაჭუქა?
— ნაცნობმა დედაკაცმა...
— არა, ეგ არ მინდა! მიეცი...
აი ფული, ათი შაური! სალამოზედ წაიღე და მიეცი...
„აი ხიფათი!“ — ფიქრობდა თვაგზა დაბნეული თომა.
— არა, თქვენო მალ-ბავ! არ უნდა... საჩუქრად მოგართვით... ნაცნობი...
— რას ბოდავ? შენ გგონია, ვილაც უნებ დედაკაცისგან ქათამს საჩუქრად ავიღებ? წაიღე ფული და სალამოზედ უქვევლად მიეცი! — გათმეორა მკაცრად კაპიტანმა.
— შესმის, თქვენო მალ-ბავ! — უპასუხა თომამ.
თომამ ძალა-უნებურად ჩაიღო ჯიბეში ფული. შემდეგ ვაჯავრებულმა ოხვრა-ვიშით დაჰკლა ქოჩორა ქათამი და წენის მხადებსა შეუღვა.

სალამოზედ კაპიტანს მოასვენა, რომ ფულის ჩასატანად მიეღვივარო. წავიდა სოფელში და, როდესაც საყდართან გაითარა, ათშაურიანი ვალიანში დაკიდულს ყულაბაში ჩაგადლო...

ქათამი კაპიტანს ორს ღდეს ეყო, მოსამე ღდეს კი, იმდენად მოკეთდა, რომ დაკვილი ხორცი სქამა. სახლიდან არ გასულა იმ ღდეს, სალამოზედ სამუშაო ოთახში იჯდა. ამ ღდოს საშინელი ხმაურობა და აურზაური მოესმა სამხარეულოდან. საჩუქრად ვახარდა და შემდეგი სურათი დაჰვედა. ძალზედ გაბრაზებული მებერი დედაკაცი, ადგილობრივ დიუკენის ცოლი, იწვედა თომასკენ, ის კი, შეშინებული და შერცხვენილი უკან-უკან იხვედა, ქოჩორა და დაუპატიებელს სტუქარს იგერებდა.

ავტონომიური ფინლიანდია. — სენატი, აშენებულია 1822 წ. სენატის მოედნზე, ჭელხინფორსში.

— ღმერთი არა გრწამს, შე ეშპის შეილა! — უყვიროდა დიუკენის ცოლი, რომელიც კაპიტანსკენ უხვგვით იღვდა.

და მას ვერა ჰმედავდა.—ისი ქათამი მოიპარე, შენ! მერე ისიც ჩემი საყვარელი ქათამი! ჩემი ქოჩოჩა! წენ მოიპარე, შენ! ეს მესამე დღე; დავრბივარ, ვეძებ... ეხლა კი ანნა მარკოვნამ გამაგებინა, რაშაიც იყო საჭე... ვისთან არ იყავი ქათამის ნასყიდლად, მივარამ არაინ მოგყიდა. სახლს ერთი ვერსის მანძილზედ მოშორდი და მე მომპარე, ჰა! გეგონა, ვერ ეიპოვინდი, ვერ მოვაგენებდი, ვანა? ხომ ნახე, რომ მოვაგინე, შე წაწყმედლო, შენა! საციბირე!.. პასუხი აგე ეხლა... აგე პასუხი! ბატონთან გიჩივლებ...

ქაიტანმა ჩაახველა, რომ გაბრაზებულ დიკენის ცოლის ყურადღება თავისზედ მიექცა. ისიც მაშინვე მივარდა კაპიტანს:

— მამე-ბატონო! თქვენო მალ-ბაე! ერთი გავცისამართლეთ... ძარკვაა!..

— გაგიგე... დააკადეთ, ნუ ღრიალებთ!—შეაწყვეტინა ისიცა ბოკმა.—რა ღირს თქვენი ქათამი?

— დაუფსებელი რამ გახლდით, თქვენო მალ-ბაე! ქოჩოჩა... მერე რა გიპიონი იყო!.. ჩემმა ქალმა თავის სახლიდან ჩამომიყვანა საშენებლად დედალ-მამალი, მერე რამდენს კეგრცებეს სდებდა! არ დაიჯერებთ, დღე-გამოშვებით სდებდა... დაუფსებელი და ძვირფასი რამ იყო ის დედალი!

— მიიწე რა ფსაღ გაკყდით, რომ გაყიდე მოგედომოდით?

— არაფრის გულისთვის არ გაყავდი! არაფრის გულისთვის!

— მანეთად გაკყდით?

— არა, ბატონო, არ გაყვილდი! გზაფუხელზედ და შერე ისიც შობის წინა დღემო... ისეთს ქათამს!..

— კარგი, ორ მანეთად?

— ორ მანეთად, რასაკვირველია, გავყვილდი!

— მაშ, ამა, აიღეთ ორი მანეთი და წადით,—სოქვა კაპიტანმა.—ამას კი მე გავუწროდები...

დიკენის ცოლი წავიდა. თან ფულსა სთვლიდა და თან კაპიტანს მადლობას უხვლიდა.

თომა დამნაშავესაგეთ თავჩაღუნული იღვა.

— აბა, ჩემო ძეო,—მოუბრუნდა კაპიტანი,—ერთი კვირაა, რაც მემსახურები და კარგად გამაქანი შენი თავი... ბატასვით უტყინო ხარ, ზარმაკობ, სერულობ, ქურდობა... ამასთანავე ქათამი მოიპარე, მე კი ათი შაურე ამიტყე...

— თქვენო მადლკეთილშობილებე!.. ისე რომ...

— არა, მე შენთან ლაპარაკი არა მსურს... მაგ შენის ეშმაკობისთვის მე შემეძლო სამართალში მიმეცა შენი თავი, მაგრამ, რადგან მებრალბები, მაგას არ ვიზამ. მხოლოდ ჩემთან კი არ დაგტოვებ, დაგთხოვ...

— მადლობა ღმერთს! — გაიფიქრა თომამ...

მეორე დღის შემდეგ თომა სამხარტულოს ქურკულს ახალს მოსამსახურეს,

ივანეს აბარებდა. ბატონის შესახებ ლაპარაკის დროს თომამ გამოსქმნა ის სიტყვა, რომელიც გრიგოლ ყურკინმა ვერას გზით ვერ მოიგონა.

— რად გაღიხარ? როგორია ბატონი?—კითხა ივანემ.
— ოჰ!—ამოიხიზრა თომამ.—უმაღურია, ერთის სიტყვით უმაღურია!...
დამ. დეკანოზაშვილი

გ ა ს ა რ ო მ ბ ი

ავი გაველნა.—ერთი უწყველი მასწავლებელი, იტალიელი გლეჯიანოლი, ატკიცებს, საუფეთხლოდ მოსწავლე კლასი ირყენება და უკლებს სწავლას, თუ ერთიც არის წამწდარი ან სწავლაში უცან ჩამორჩენილი ბავშვი ჩაერთავს; სახვადგობებზე სარგებლობისთვის და სწავლადანათლების საყუარლოდ მოწოდებისთვის საჭიროა პედაგოგთა და ექიმთაგან შენდარამა კომისიამ შეასწავლოს მოსწავლენი იმეკი კი ან ბუნესტებზე ნაკლებუფსებების გამო, ან უხეირო აღზრდის და გავლილს კურსის უკოდინარობის გამო უცან არის ჩამორჩენილი, კლასს მოაზროთა და ცალკე მათთვის შესაფერ მეთოდით აღტურებულ მასწავლებელს ჩააბაროს. — გვიო გვიანდლის აზრს მხარი დავებრა გამოჩინებმა მეცნიერებამა ლომბოზომ და პროფესორებმა სტრავიე, ფერარმი და ლიო ფერარინამ.

**

ახალი დამაწვევლობა. — იტალიაში დღეი უმატებლივ მოაზრნა ნოველის დამამ „მოხოცი გმირი“. მოხუცებულ მსახურს, თავის დროზედ თავგამოდელს მამულაშელს, და ავტორიელოვან იტალიის განთავისუფლებისთვის ტურაოთი მებრძოლს, ერთ მშენიერ ღღეს უწყველ კაცს მოაყენებენ კარხუას უწყველი კაცი ანარქიტრა, უმბარაო უსტროლი, თორინაო დაკროლი და სელთომობრავი შეუცყინათ იმეკ მსახურისას. დაკროლი მსახურის ქალი უფლის, უნივერსიტეტი მოსწავლე შეუფარდება და მამას სთხოვს, უშველ, დინხტე სასამართლოს ბრკეალებინდა... მოიგონე შენი სიყვანწული, შენე ვატაკებულო იყავ ჰარნიკოპით. შენე იბრძოდი, შენე აბა ზოგავთ შენს მტერს, შენე იეკე ციხეში ტერორიელოდ საციკლის გამო...

— მე სამშობლოსთვის ემბრძოდი, — უხასტებს მამა.
— დრონი იყავლენე! პრინციპები შეიცვალა, მაგრამ იფალო ადამიანის სრულ თანუფლებას იგივე დარჩა და ისიც მაგ იღვას ეშხებურება...

იმდენს იზამს ქალი, რომ მამას დოიყოლებს და მსახური თითონ გააბარებს ანარქისტს.

— სტინარია ზომ გავათავი, აშანავო, ეხლა გინმხაზში გადმოგიყვანეს.

რედაქტორ-გამომცემელი გ. ხ. ტყეშელაშვილი